

Central European
Digital Media
Observatory

Dilema: Svoboda vs. bezpečnost

Coffee Beans

**Hugo Gloss, vědecký pracovník CEDMO-SVA a
COO DEKK Institutu**

Hobbesův Leviatan, román 1984 George Orwella, americký Patriot Act nebo čínský Systém sociálního kreditu - to vše jsou výsledky aplikace dilematu mezi svobodou a bezpečností. Její aktuálnost se dostává do popředí při každém teroristickém útoku, byla silně přítomna během pandemie onemocnění Covid-19 a je relevantní také v boji proti dezinformacím. Do jaké míry mohou státní instituce omezovat svobodu svých občanů s omluvou, že tak činí pro jejich bezpečí? Odpověď musí brát v úvahu mnoho faktorů, ale jedním z nejdůležitějších je samotný postoj občanů - jak si vybrat mezi dvěma dobry - bezpečností a svobodou?

V rámci průzkumu World Values Survey, 7. vlny, byla respondentům kladena otázka, při které měli uvést svou preferenci při dilematu mezi bezpečností a svobodou: Většina lidí považuje svobodu i bezpečí za důležité, ale pokud byste si měli mezi nimi vybrat, kterou z nich byste považovali za důležitější? V rámci regionu V4 máme k dispozici odpovědi respondentů v České republice a na Slovensku, kde byl průzkum realizován v roce 2022.

	ČR	SR
Svoboda	35,3%	30,1%
Bezpečí	63,4%	69,2%
Neví / neodpověděl(a)	1,3%	0,7%

Tabulka 1: Přehled preferencí mezi svobodou a bezpečností v ČR a SR (Zdroj: World Values Survey, 7. vlna)

V kontextu dilematu výběru mezi bezpečností a svobodou jsou postsocialistické země specifické skutečností, že v nich žijí starší generace, které vyrůstaly v atmosféře nejistoty Studené války a materiálního nedostatku, zatímco mladší generace již tyto zkušenosti nemají. Když odpovědi pro jednotlivé země rozdělíme do tří věkových kohort, výsledky jsou následující:

	ČR	SR
Svoboda (do 29 let)	35,7%	35,9%
Bezpečí (do 29 let)	63,5%	64,1%
Svoboda (30 – 49 let)	34,6%	30,2%
Bezpečí (30 – 49 let)	64,3%	69,6%
Svoboda (50+ let)	35,7%	27,8%
Bezpečí (50+ let)	62,6%	70,8%

Tabulka 2: Přehled preferencí mezi svobodou a bezpečností v ČR a SR. Dopočet do 100% představují respondenti, kteří na otázku neodpovídali nebo neuměli odpovědět. (Zdroj: World Values Survey, 7. vlna)

Poměr odpovědí na Slovensku a v Česku se neliší v případě věkových kohort "do 29 let", ale u kohortů "30 - 49 let" a "50+ let" je v porovnání s ČR jasně vidět nárůst preference bezpečí mezi slovenskými respondenty. A zároveň je ve slovenské společnosti evidentní postupný nárůst preference svobody před bezpečím směrem k mladším generacím. Pro srovnání postoje české a slovenské společnosti k dilematu svoboda vs. bezpečí uvádíme výsledky odpovědí ze "západních" demokracií:

	Německo	Nizozemsko	USA
Svoboda	43,2%	40,7%	69,5%
Bezpečí	53,4%	48,2%	28,3%
Neví / neodpověděl(a)	3,4%	11,1%	2,2%

Tabulka 3: Přehled preferencí mezi svobodou a bezpečností v Německu, Holandsku a USA (Zdroj: World Values Survey, 7. vlna)

Pokud odpovědi v těchto zemích také rozložíme na věkové kohorty, v případě Nizozemska a USA je evidentní opačný trend, než jsme identifikovali ve slovenské společnosti. Jinými slovy, mladší generace ve Spojených státech amerických a Nizozemsku v porovnání se staršími generacemi, ve větší míře preferují bezpečí před svobodou.

	Německo	Nizozemsko	USA
Svoboda (do 29 let)	48,8%	26,2%	61,9%
Bezpečí (do 29 let)	48,0%	58,1%	35,5%
Svoboda (30 – 49 let)	42,5%	36,6%	66,6%
Bezpečí (30 – 49 let)	54,8%	46,7%	32,1%
Svoboda (50+ let)	41,9%	45,1%	75,2%
Bezpečí (50+ let)	54,3%	47,5%	22,1%

Tabulka 4: Přehled preferencí mezi svobodou a bezpečností v Německu, Nizozemsku a USA. Dopočet do 100% představují respondenti, kteří na otázku neodpovídali nebo neuměli odpovídat. (Zdroj: World Values Survey, 7. vlna)

Vysvětlit tyto trendy bude vyžadovat další výzkum, ale hypotézou v rámci CEDMO-SVA týmu je jisté dorovnávání historické zkušenosti mezi západními společnostmi a postkomunistickou Evropou. Zatímco západní země zažívají návrat potřeby zohledňování bezpečnosti, ať už kvůli teroristickým útokům, migrační krizi nebo válce na Ukrajině, východní Evropa, v níž byl život pod vlivem Sovětského Svazu vysoce sekuritizován a často zažívala nedostatek i základních komodit (maso, toaletní papír, hygienické potřeby, etc.), si naopak pomalu zvyká na jistou míru blahobytu, a nejmladší generace, vyrůstající v prostředí vyšší svobody si ji i více cení.

Použité Datasetsy:

World Value Survey Wave 7. Inglehart, R., C. Haerper, A. Moreno, C. Welzel, K. Kizilova, J. Diez-Medrano, M. Lagos, P. Norris, E. Ponarin & Puranen, B. et al. (Eds.) (2018). World Values Survey: Round Seven - Country-Pooled Datafile. JD Systems Institute & WVSA Secretariat.